

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย “การพัฒนากระบวนการผลิตผักปลอดสารพิษเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงอาหารปลอดภัยในชุมชน” เป็นงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่ดำเนินการร่วมกับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่แก้ว อำเภอสันป่าตอง และ ตำบลบ้านกาศ อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการผลิตผักปลอดสารพิษและสนับสนุนให้เกษตรกรนำไปขยายผลในระดับไร่นา มีการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของระบบการปลูกพืชผักปลอดสารพิษในพื้นที่เกษตรกร เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงอาหารปลอดภัยในชุมชน วิธีการดำเนินงานมี 3 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มงานวิจัยเทคโนโลยีการผลิต กลุ่มงานเสริมสร้างศักยภาพชุมชน และกลุ่มงานการตลาดและการรณรงค์ โดยเน้นให้เกษตรกรมีส่วนร่วมและเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติในระดับที่ดีมากถึงดี ต่อเทคโนโลยีที่ได้รับ เกษตรกรจำนวน 18 ครัวเรือนนำเทคโนโลยีที่ฝึกอบรมไปปรับใช้ปลูกพืชผักโดยไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีการวางแผนปลูกผักหลากหลายชนิดหมุนเวียนตลอดปี ป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน พื้นที่การผลิตรวม 15.5 ไร่ สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้มากกว่าร้อยละ 80 ได้ผลผลิตทั้งหมดประมาณ 80,000 กิโลกรัม

เกษตรกรผู้ผลิตและเกษตรกรตัวแทนในแต่ละกลุ่ม ได้ร่วมกันทำกิจกรรมการตลาดควบคู่กับการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ 1) การจำหน่ายผลผลิตในตลาดชุมชน 2) นำผลผลิตจำหน่ายตรงตามหน่วยงานต่างๆ 3) นำผลผลิตจำหน่ายให้ร้านจำหน่ายผลผลิตหรือคนกลางที่รับซื้อผลผลิตสุภาพ และ 4) การจำหน่ายผ่านคนรวบรวมทั่วไปในชุมชน ผลที่ได้พบว่า การนำผลผลิตไปจำหน่ายตามหน่วยงานเป็นรูปแบบที่ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภค สร้างรายได้และความพอใจแก่เกษตรกรมากที่สุด โดยเกษตรกรที่มีการวางแผนการผลิตดี ทำการผลิตหมุนเวียนต่อเนื่องตลอดปี มีผลตอบแทนจากการผลิตเหนือต้นทุนเงินสดเท่ากับ 91,311 บาท/ไร่/ปี กำไรสุทธิเมื่อหักค่าแรงงานครอบครัวแล้วเท่ากับ 51,000 บาท/ไร่/ปี ซึ่งผลจากการทำกิจกรรมการตลาดในรูปแบบข้างต้นนี้ด้วยตัวเกษตรกรเอง นอกจากสร้างรายได้แล้ว ยังทำให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีการวางแผนและปรับเปลี่ยนวิธีการจำหน่าย นำข้อมูลที่ได้จากผู้บริโภคกลับไปวางแผนการผลิตและการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว ด้านผู้บริโภคก็สามารถเข้าถึงผลผลิตเกษตรปลอดสารพิษได้มากขึ้น เริ่มตระหนักถึงการหันมาบริโภคผลผลิตที่ผลิตโดยกระบวนการไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากขึ้น ผลสรุปจากการดำเนินโครงการร่วมกับกลุ่มเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม นับได้ว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งสำหรับเกษตรกรบางรายและบางกลุ่ม แต่ก็ยังเป็นเพียงระยะเริ่มต้น ยังมีปัญหาข้อจำกัดและประเด็นที่ต้องศึกษาจัดการร่วมกันต่อไปอีก ถ้าพึงเกษตรกรพบว่ายังมีความลำบากในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ยังต้องการการสนับสนุนจากองค์กรทั้งในพื้นที่และจากภายนอกในการจัดการร่วมกันเพื่อให้เกษตรกรสามารถดำเนินการผลิตต่อไป

Abstract

The project “Development of chemical-free vegetables production systems to build strong hand with economic and to access food safety in communities” is a research-based area that participate with the farmers in Tambon Mae Ka, San Pa Tong District and Tambon Ban Kad, Mae Wang District, Chiang Mai.. The objectives of this research are to transfer knowledge of chemical-free vegetables production systems, to encourage farmers to extend this technology in their farms, to find out the optimum chemical-free vegetables production systems, to build strong economic and to access food safety in communities. This research emphasizes on the farmer’s participation and the learning by doing processes. The method classified into 3 groups as follows: the production technology research group, the capacity building of community group and the marketing and campaign group. The result shows that the farmers have good and very good attitudes on the technology adoption. There are 18 farmers adopted this technology by planting chemical-free vegetables, planning crop rotation production systems in an annual year and applying integrated pest management. The total planted area of 15.5 rai can harvest more than 80 percent of the total yield about 80,000 kg.

The farmers and the representatives in each group operate marketing activities along with providing information to consumers in various marketing channels, including 1) direct selling products to the local markets, 2) direct selling products to the different organizations and 3) selling products through healthy shops or middle men and 4) selling product through middle men in their communities. The result shows that the marketing channel of direct selling products to the organizations could response consumer’s demand and generate good return and high satisfaction for farmers in comparison to the other marketing channels. In case of farmers who have a well plan on crop rotation production systems in an annual year, they could obtain the net return over the cash costs about 91,311 baht per rai per year or the net return deducted the family labor costs about 51,000 baht per rai per year.

Moreover, not only the cash income benefit but farmers also get benefit from the learning by doing process. They adjust their plans and marketing channels. They use feed-back information from consumers to improve their production and the post harvest management. In terms of consumers, they can access more chemical-free agricultural products and more awareness on chemical-free agricultural production systems.

Although, this project might be fulfill the objectives at the initial stage. But it still has some constraints and other issues to manage along with the farmers in further study. Farmers still need supports from both local and outside organizations to operate their farms in the future.